

Werken aan gelijke kansen in tijden van corona

Mariëtte Lusse (Hogeschool Rotterdam) en Annelies Kassenberg (Hanzehogeschool Groningen) 23 april 2020

De scholen gaan weer voorzichtig beginnen. Basisscholen bereiden zich voor op een herstart met halve bezetting vanaf 11 mei. Scholen voor voortgezet onderwijs starten vanaf 1 juni met onderwijs met 1,5 meter afstand. Zo wordt voorkomen dat er een onderbreking van bijna een half jaar ontstaat en kan volgend schooljaar in elk geval "normaal" van start gaan. Goed nieuws voor alle leerlingen en vooral goed nieuws voor kwetsbare leerlingen:

- ▶ die geen internet, laptop of tablet hebben;
- ▶ waarvan ouders minder in staat zijn om te begeleiden bij het leren;
- ▶ in een onveilige thuissituatie.

Kansenongelijkheid

De schoolsluiting leidt tot grote zorgen over een toenemende kansenongelijkheid tussen kinderen met en zonder een steunende thuissituatie. Waar de ontwikkeling van kansrijke kinderen meestal is door gegaan in de afgelopen periode, staat de ontwikkeling van kwetsbare leerlingen in veel gevallen onder druk. Bovendien is de kwetsbaarheid van gezinnen in deze periode toegenomen door angst voor ziekte en inkomensonzekerheid. Dit geeft extra stress, ook in gezinnen die eerder stabiel waren. Dat leidt tot een gevoel van onveiligheid en soms ook tot meer huiselijk geweld. Weer naar school gaan ontlast gezinnen en biedt deze kinderen toegang tot een compenserende leefwereld.

In deze extra editie van de Gereedschapskist hebben we een aantal suggesties verzameld voor wat scholen kunnen doen om de kansen van kwetsbare leerlingen te helpen vergroten. Scholen staan daar niet alleen voor. Ook organisaties voor sport, cultuur, in welzijn en de jeugd(gezondheids)zorg kunnen bijdragen.

Voor de zomervakantie

Herstel van relatie

Voor leerlingen weer tot leren kunnen komen, verdienen sociale processen de aandacht. Vriendschappen moeten weer hervonden worden en de sociale orde in de klas opnieuw bepaald. Bovendien moeten leerlingen eerst verwerken wat er is gebeurd en dat is voor elke leerling anders. Sommige ouders zijn gewoon naar hun werk gegaan, anderen hebben extra hard moeten werken en in heel wat gezinnen is het werk (of uitzicht daarop) weggefallen. Sommige gezinnen zijn met ziekte en overlijden geconfronteerd. Waar sommige kinderen wekenlang volledig geïsoleerd hebben gezeten, is bij anderen het gevoel van verbondenheid juist toegenomen.

Suggesties:

- ▶ Check op de **klassenlijst** of je van elk kind weet wat er heeft plaatsgevonden de afgelopen weken. Kleur daarbij niet zelf in.
- ▶ Ga met leerlingen in gesprek over hun welbevinden van de afgelopen weken.
- ▶ Ga na of er dingen spelen op sociaal, emotioneel en financieel vlak.

Herstel van routine

In het vertrouwde ritme komen is voor alle leerlingen goed. Voor kinderen uit kwetsbare gezinnen, die in een gewone zomervakantie al verder achterop raken, is dat extra belangrijk.

Suggesties

- ▶ Zorg dat kinderen uit één gezin op dezelfde dag/tijd naar school kunnen;
- ▶ Als er sprake is van halve klassen die naar school komen, plan dan klassengesprekken en instructies op vaste momenten, zorg dat de leerlingen die thuis zijn daarbij kunnen aanhaken en begin en eindig de schooldag gezamenlijk;
- ▶ Werk aan het creëren van de voorwaarden voor leren door de motivatie en het geloof in eigen kunnen van leerlingen te versterken én hen succeservaringen te laten opdoen.
- ▶ Bespreek met leerlingen hoe hun leerproces is geweest. Waar hebben zij behoefte aan? Wat hebben ze gemist?

Aandacht voor overgangsmomenten

De afsluiting van een schooltijd is een belangrijk overgangsmoment. De leerlingen die nu in groep 8 of in hun eindexamenjaar zitten maken geen eindtoets of landelijk examen en missen daarmee een deel van de onderbouwing van het vervolgadvis. Bovendien staan de overgangsrituelen onder druk.

Suggesties:

- ▶ Bied deze lichter leerlingen extra begeleiding en kansen bij de overgang van basis- naar voortgezet onderwijs: uit onderzoek blijkt dat leraren kinderen van lager opgeleide ouders onbewust een lager schooladvies te geven dan kinderen met eenzelfde intelligentie met hoger opgeleide ouders;
- ▶ Denk bij schoolverlaters uit groep 8 en eindexamenklassen met leerlingen (en hun ouders) mee over de **keuze voor een vervolgschool** (niet alleen over het niveau, maar ook een passend profiel (techniek, zorg, sport, cultuur e.d.) en pedagogisch-didactisch klimaat.
- ▶ Denk na over creatieve oplossingen om de rituelen waarmee leerlingen hun schooltijd gewoonlijk afsluiten (eindmusical, diplomering) toch door te laten gaan (bv afscheidsfilm). Zorg dat leerlingen daarbij de gezamenlijke trots van leraren en ouders ervaren.

Creativiteit in aanbieden van sport en spel

Weer kunnen sporten is voor alle kinderen en jongeren een mooie stap vooruit. Omdat juist kwetsbare leerlingen vaak geen lid zijn van een sportvereniging, profiteren zij niet vanzelfsprekend van de verruimde maatregelen.

Suggesties:

- ▶ Bied als sportvereniging activiteiten breed aan en laat de komende periode niet-leden meesporten;
- ▶ Bied als wijksportvereniging en jongerenwerk sportactiviteiten aan op groenstroken en pleinen;
- ▶ Organiseer voor jongeren (conditie)training in plaats van wedstrijden om de anderhalve meter afstand te realiseren.

Aandacht voor de Ramadan

Tussen 24 april en 23 mei is het **Ramadan**. Moslims zijn gewend de Ramadan met hun gemeenschap te beleven. Tijdens de coronatijd is het wellicht moeilijker om het gevoel van eenheid en saamhorigheid vorm te geven. Bovendien zijn leerlingen in het voortgezet onderwijs deze periode nog thuis, wat het isolement kan vergroten.

Suggesties:

- ▶ Heb als leraar of jeugdprofessional extra aandacht voor deze Ramadan en begrip voor leerlingen die moe zijn als gevolg van minder slaap.

Tijdens de zomervakantie

Zomerscholen door welzijn, cultuur en sport

Veel kwetsbare kinderen hebben tijdens de schoolsluiting ondersteunende en verrijkende ervaringen gemist. Het aanbieden van zomerscholen tijdens de zomervakantie biedt de mogelijkheid dit gemis te compenseren.

Suggesties:

- ▶ Organiseer na deze lastige periode leuke activiteiten voor kinderen en jongeren. Zet niet voluit in op rekenen en taal, maar op bredere verrijkende ervaringen;
- ▶ Laat professionals uit welzijn, sport en cultuur (en leraren die zelf graag bijdragen) een belangrijke rol spelen in de uitvoering van activiteiten. Scholen kunnen zich dan beperken tot de regierol en dat ontlast leraren;
- ▶ Leg een positieve verbinding met ouders. Straal de boodschap uit dat zij hun kind een dienst bewijzen door hen deel te laten nemen aan de zomerschool en voorkom de sfeer dat leerlingen thuis veel tekort gekomen zijn en dus nu naar een zomerschool moeten;
- ▶ Laat kinderen en jongeren met foto's, filmpjes en dergelijke aan hun ouders zien wat zij beleven. Zo is er verbinding tussen thuis en zomerschool.

Verrijkend aanbod vanuit huis

Eén van de weinige voordelen van de schoolsluiting is dat nu veel kinderen een tablet of laptop hebben. Voor leerlingen die nog geen (eigen) laptop of tablet hebben, kan dat in deze periode alsnog geregeld worden via gemeenten, bedrijven en fondsen (bijvoorbeeld het [Jeugdeducatiefonds](#)).

Deze devices kunnen benut worden om kinderen in de zomervakantie thuis een verrijkend aanbod te bieden, bijvoorbeeld door:

- ▶ De nationale bibliotheek te vragen hun gratis ondersteunende aanbod te handhaven minimaal t/m de zomervakantie. [De jeugdbibliotheek](#) biedt een aantal vrij toegankelijke services aan, zoals vrij toegankelijke e-books. Ook zijn voorleesfilmpjes en digitale prentenboeken vrij toegankelijk via het [boekpakket](#), de [Voorleeshoek](#) en [Bereslim](#) (gebruikersnaam bereslim100943 en wachtwoord Bieb2020!). Luisterboeken zijn vrij beschikbaar via [Luisterbieb -app](#). Ook is de voorleesfilmserie [Huisarrest](#) beschikbaar.
- ▶ Bekendheid te geven aan het aanbod van voorleesboeken, video's, spelletjes en digitale kleurplaten voor leerlingen in de basisschoolleeftijd door de [Voorleesexpress](#) en aan de actie van Nationaal [Fonds Kinderhulp](#) die knutselmateriaal, bordspelen of een zandbakje bieden aan kwetsbare gezinnen.
- ▶ Educatieve programma's als Sesamstraat en Klokhuis op makkelijk vindbare tijden en plaatsen uit te zenden. Er zijn ook educatieve programma's (school tv) beschikbaar via de tv-zender NPO Zappelin;
- ▶ Studenten van mbo-ict opleidingen te vragen voor elke leerling het beschikbare aanbod (per leeftijdsgroep) op het device te plaatsen. Wellicht kan dit compenseren voor de misgelopen stages van de mbo-studenten;
- ▶ Voor de zomervakantie de routine op te bouwen zodat leerlingen deze links kunnen vinden en gebruiken en ouders te wijzen op het aanbod;
- ▶ Organisaties die gedurende de zomervakantie contact hebben met deze gezinnen (wijkpastoraten, moskeeën, maatschappelijke, sport- en welzijnsorganisaties) te vragen gezinnen te helpen van het aanbod gebruik van te maken.

Na de zomervakantie

De kansengelijkheid is met deze suggesties uiteraard niet verholpen. Ook na de zomervakantie en los van de coronacrisis blijft structurele aandacht voor de kansen van kwetsbare leerlingen van belang!

